

ધોરણ :- 5 પર્વારણ

13. પહાડી રહેઠાણ ?

ભાગ :- 1

શહેરોમાં જીવા મળતા વિવિધ ઘર

ગામડા નાં ઘર

રણ વિસ્તારમાં જોવા મળતા ઘર

ਪਹਾੜੀ ਵਿਸ਼ਤਾਰਮਾਂ ਜੋ ਵਾ ਮਣਤਾ ਧਰ

ਪਹਾੜੀ ਰਹੇਦਾਏ

એક મુસાફરની વાત

“ હું છું ગૌરવ જાની અને આ છે ‘લોનર’ મારી મોટરસાઇકલ અને મારી મિત્ર. અંગ્રેજુમાં ‘લોનર’ નો અર્થ શાય એકલો રહેવાવાળો પરંતુ મારી મોટરસાઇકલ એકલી નથી. હું દરરોજ તેની સાથે જ રહું છું.”

“ અમે બંને જણા મુંબઈની ગીય અને કોલાહલવાળી શેરીઓ તથા ઉંચી-ઉંચી ઇમારતો વચ્ચેથી બહાર નીકળવાની તક શોધતા રહીએ છીએ. અમને આપણા સુંદર દેશના વિવિધ પ્રદેશોમાં ફરવાનો શોખ છે. આજે હું તમને દુનિયાના સૌથી ઉંચાઈ પર આવેલા રસ્તાઓ પર મેં કરેલી મોટરસાઇકલ યાત્રાની એક અદ્ભુત વાર્તા સંભળાવીશ.”

વિશ્વનો સૌથી ઊંચાઈ પર આવેલો રસ્તો

- ખરડુંગ લા દરિયાની સપાટી 5600 મીટરની ઊંચાઈ પર આવેલો છે.
- લેહથી 40 કિલોમીટર નાં અંતરે આવેલો છે.
- તે લેહ, ન્યુબ્રા અને શ્યોક ખીણોને જોડાવાનું કામ કરે છે.

મારી પૂર્વતૈયારી :

“ મારી યાત્રા લગભગ બે મહિનાની હતી. એટલા દિવસ માટે સામાન લઈ જવાનો હતો. તે પણ મોટરસાઇકલ પર બાંધીને. મેં ખૂબ વિચાર્યા પછી જરૂરિયાત મુજબ સામાન એકત્ર કર્યો. રહેવા માટે તંબુ, પાથરરાવા માટે પ્લાસ્ટિકની શેતરંજી, સૂવાનો બિસ્તરો, ગરમ કપડાં અને લાંબા સમય સુધી ખરાબ ન થાય એવી ખાવાની વસ્તુઓ. આ સિવાય કેમેરો અને પેટ્રોલ ભરવા માટે વધારાના કેન પણ લીધા.

હું મુંબઈથી નીકળ્યો મહારાષ્ટ્ર, ગુજરાત અને રાજસ્થાનના નાનાં-મોટાં શહેરો માંથી પસાર થઈને દિલ્લી પહોંચ્યો.” “મુંબઈથી દિલ્લી સુધી 1400 કિલોમીટર જેટલું અંતર કાપતા ત્રણ દિવસ લાગ્યા

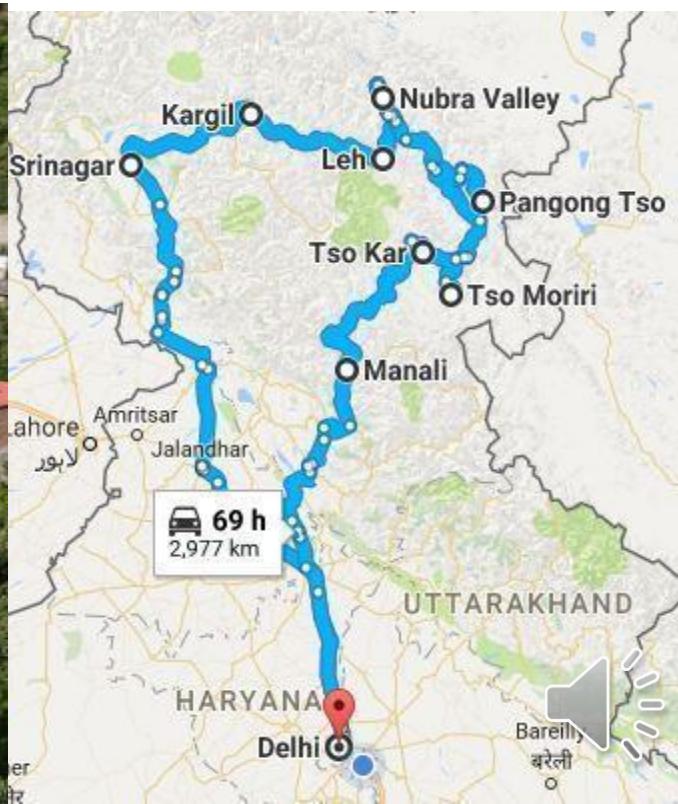
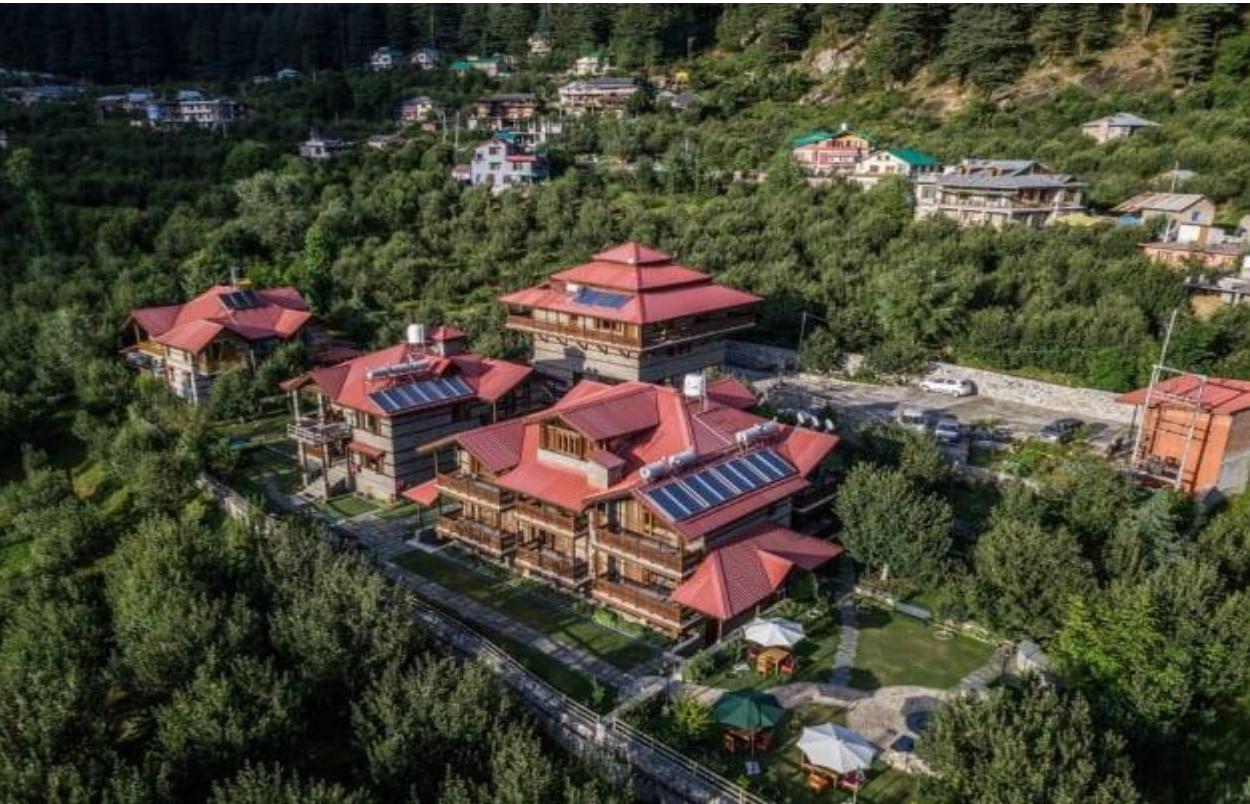

મને આશા હતી કે દિલ્લીમાં કંઈક નવું જોવા મળશે પરંતુ દિલ્લી પણ
મુંબઈ જેવુ જ હતું. આવાં એક જ પ્રકારના શહેરો જોઈને હવે હું થાકી ગયો
હતો. એકજ પ્રકારના ઘર- સિમેન્ટ, ઈંટો, કાચ અને સ્ટીલથી બનેલા. હવે
હું મારી મુસાફરી આગામ વધારવા તરફ જય રહ્યો હતો.”

“આવનારા દેવસો વશે વિચારો હું ખુબજ ઉત્સુક હતો. મારા મનમાં કલ્પના હતી કે મને પણ લાકડામાંથી બનેલા ઘર, ફાળવાળી છત અને બરફથી ઢંકાયેલા ઘર જોવા મળે. જેવું મેં પુસ્તકમાં વાંચેલું બસ એવાજ.”

“ દિલ્લીથી ખૂટતો સામાન ભરી હું આગળ વધ્યો. સતત બે દિવસની મુસાફરી બાદ મનાલી પહોંચ્યો. ત્યાનાં પહાડી પ્રદેશની શુદ્ધ હવાથી મારો થાક ઉતારી ગયો. સાચું કહું તો મારી ખરી મુસાફરી તો હવે શરૂ થવા ની હતી. જમ્મુ-કશ્મીર રાજ્યના કેટલાય મુશ્કેલ માર્ગો પરથી પસાર થઈને અમારે લદ્ધાખમાં છેક લેહ સુધી જવાનું હતું.”

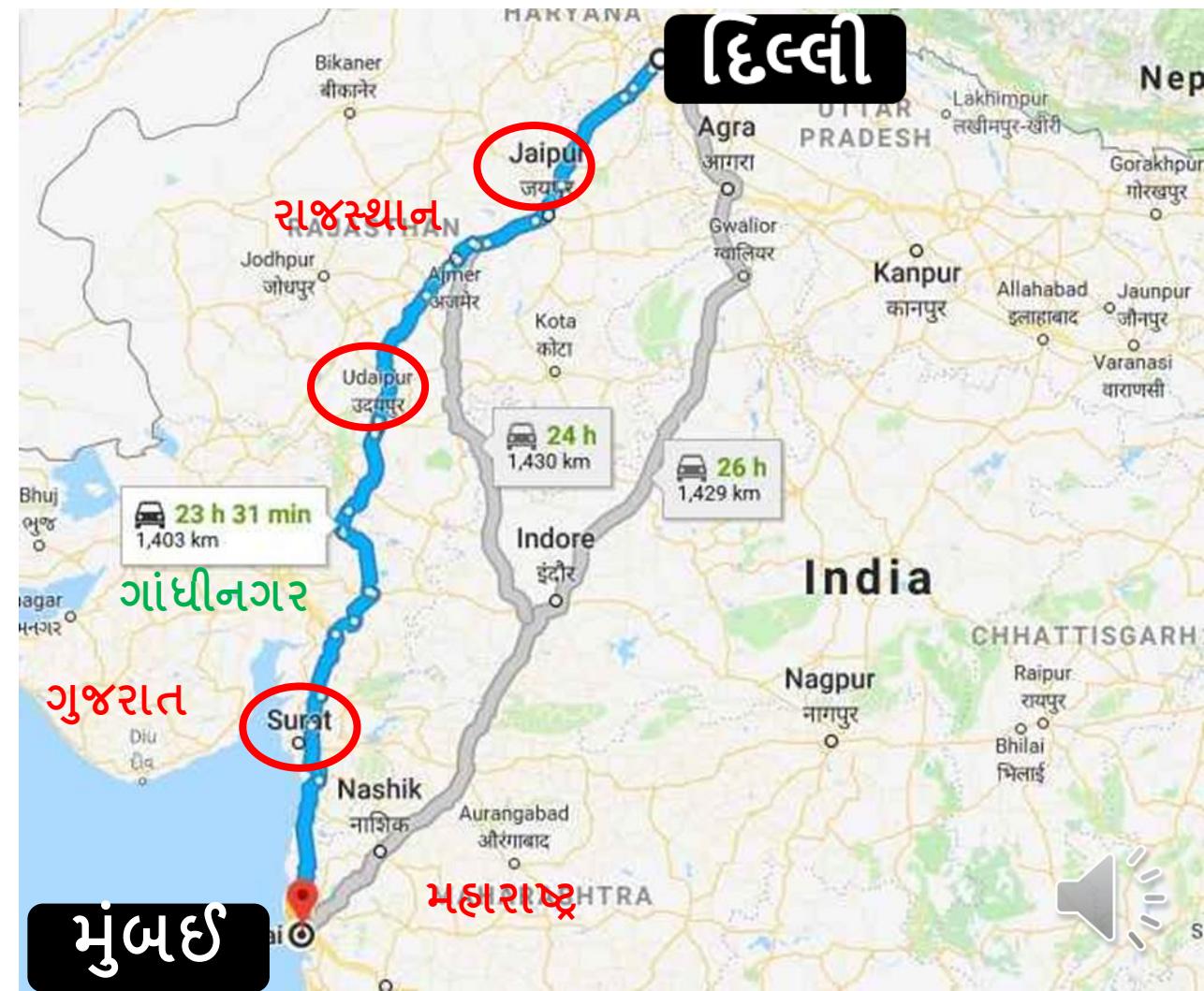
શોધી કાઢો :

- નકશામાં જોઈને કહો કે
મુંબઈથી કશ્મીર સુધી મુસાફરી
કરતાં કયાં રાજ્યોમાંથી
પસાર થવાય છે ?
- ✓ મુંબઈથી કશ્મીર સુધી મુસાફરી
કરતાં મહારાઝ્ય, ગુજરાત,
રાજ્યસ્થાન, હરિયાણા પંજાબ અને
હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્યોમાંથી
પસાર થવું પડે.

□ ગૌરવ જાની જ્યારે મુંબઈશી દિલ્લી ગયા ત્યારે ઘણાબધાં રાજ્યોમાંથી પસાર થયા. આ બધા રાજ્યોના પાટનગર (રાજ્યાની) નાં નામ શોધો. તેના રસ્તામાં શું કોઈ મોટું નગર કે શહેર હતું ?

- ✓ મહારાષ્ટ્ર - મુંબઈ
- ✓ ગુજરાત - ગાંધીનગર
- ✓ રાજ્યસ્થાન - જ્યાપુર
- ✓ રસ્તામાં સુરત, અમદાવાદ, જ્યાપુર વગેરે જેવા મોટા શહેરો પણ આવ્યા હતા.

- ❑ મનાલી એક મેદાનપ્રદેશ છે કે પહાડી વિસ્તાર ? તે ક્યાં રાજ્યમાં આવેલું છે ?
- ✓ મનાલી એક પહાડી પ્રદેશ છે. તે દરિયાની સપાટીથી આશરે 2000 મીટર ઊંચાઈ પર આવેલું છે. મનાલી હિમાયત પ્રદેશમાં આવેલ છે.

મારું નવું ઘર :

“હું અને મારી ‘લોનર’ દરરોજ આગળ વધતાં હતા. મારે ઇકત પેટ ભરીને જમવાનું જોઈતું અને રાત્રે ઠંડીથી બચવા માટે તંબુ. મારા નાનકડા નાયલોનનાં તંબુમાં એટલીજ જગ્યા હતી કે હું અંદર સૂઈ શકું. મારી મોટરસાઇકલ રાત્રિના સમયે તંબુની રખેવાળી કરતી. એટલે કે એ બહાર જ ઊભી રહેતી. સવારમાં તાજગી ભરેલી ઠંડી હવાની સાથે આવતા પક્ષીઓનાં અવાજ સાંભળી મારી અંખ ઊધડતી અને સૂર્યોદય જોતો.”

કહો :

- તમે ક્યારેય તંબુમાં રહ્યાં છો ? તે કેવો હતો ?
 - ✓ હા, હું તંબુમાં રહેલો છું. જ્યારે અમારી શાળામાંથી અમે કચ્છના પ્રવાસે ગયા હતા ત્યારે રણમાં તંબુમાં રહ્યો હતો. તે તંબુ મોટો હતો અને તેમાં ઘણી સુવિધાઓ હતી.
 - કલ્પના કરો. તમારે નાના તંબુમાં બે દિવસ એકલા રહેવાનું હોય અને સાથે માત્ર દસ જ વસ્તુઓ લઈ જય શકાય તેવી દસ વસ્તુઓની યાદી બનાવો.
 - ✓ શેતરંજી, સ્વેટર, ટોર્ચ, પાણીનો જગા, રૂમાલ, કપડાં, બગડે નહીં તેવો ખોરાક, કેમેરો, ધાબળો, બુટ અને બ્રશ વગેરે.....
 - તમે કેટલા પ્રકારનાં જુદા-જુદાં ઘર જોયાં છો ? તમારા મિત્રને તે વિશે કહો.
- ચિત્ર
પણ દોરો.
- ✓ બહુમાળી ઈમારત, વિલા, બંગલો, ઝૂપડી, નળિયાવાળું કાચું મકાન, ધાબાવાળું પાકું મકાન, વાંસના બનેલા મકાનો ઉપરાંત કચ્છમાં જીવા મળતો ભૂંગો વગેરે.

ઠંડુ રણા :

છેવટે હું અને 'લોનર' લેહ પહોંચ્યા. પહેલી જ વખત મેં ઊંચો, સૂકો અને સપાટ વિસ્તાર જેને ઠંડુ રણા કહેવાય છે તે જોયું. લદ્ધાખમાં ખૂબજ ઓછો વરસાદ પડે છે. અહીં ઊંચા બરફશી છવાયેલા પર્વતો અને ઠંડા, સપાટ મેદાનો છે.

લેહમાં મેં મારી જતને સુંદર સફેદ ઘરોવાળી ગલીઓમાં જોઈ. હું વાહન ધીમું ચલાવતો હતો. મેં જોયું કે નાનાં બાળકોનું જુથ મારી પાછળ આવતું હતું. તેઓ મારી લોનરને જોઈ નવાઈ પામતાં. દરેક બાળક મને તેમના ઘરે લઈ જવા માંગતું હતું.

રણના પ્રકાર

રાજ્યસ્થાન માં
આવેલું થારનું રણ

કચ્છનું રણ

લેહ લદાખ નું
ઠંડુ રણ

તાશીના ઘરે

તાશી મને એંચીને તેના ઘરે લઈ ગયો. તેનું ઘર બે માળનું હતું. ઘર પશ્થરોનું બનેલું હતું. જે એકની ઉપર એક મૂકેલા હતા. દીવાલો ગારો અને ચુનાના જાડા સ્તરથી લીંપેલી હતી. ઘર અંદરથી તબેલા જેવુ હતું. જેમાં ખૂબ જ ધાસનો સંગ્રહ કરેલો હતો.

અમે લાકડાંનાં દાદર પરથી પહેલા માળે પહોંચ્યા. “આ તે જગ્યા જ્યાં અમે રહીએ છીએ.” તાશીએ સમજાવ્યું. “ સૌથી નીચેનો માળ અમારા પશુઓ માટે અને જરૂરી વસ્તુઓનો સંગ્રહ કરવા માટે છે.

જ્યારે કોઈ વખત ખૂબ જ ઠંડી પડે છે ત્યારે એમે પણ નીચેના માળે જતા રહીએ છીએ.” મેં નોંધયું કે નીચેના માળે બારીઓ ન હતી. છાપરાંને મજબૂત બનાવવા જાડા વૃક્ષોનાં થડ ઉપયોગમાં લેવાયાં હતાં.

પછી તાશી મને તેના ઘરનાં છાપરે લઈ ગયો. શું નજારો હતો! હું આજુબાજુ બધે એકસરખાં સપાટ છાપરાં જોઈ શકતો હતો. કેટલાંક પર લાલ મરચાં સુકાતાં હતાં, તો કેટલાંક પર નારંગી, કોળાં અને સોનેરી પીળી મકાઈ સુકાવ્યાં હતાં. તો વળી, કેટલાંક પર છાણાં સુકવવામાં આવ્યા હતાં.

“આ અમારા ઘરનો સૌથી મહત્વનો ભાગ છે.” તાશીએ કહ્યું. “ઉનાળા દરમિયાન અમે ઘણા ફળો અને શાકભાજુ સૂક્પવીએ છીએ. તે સમયે અમને તાજાં ફળો અને શાકભાજુ મળતાં નથી.”

હું ત્યાં તાશી જોડે ઊભો રહ્યો ત્યારે મેં જોયું કે કેવી રીતે ઘરનો દરેક ભાગ તેમની જરૂરિયાત પ્રમાણે બનાવવામાં આવ્યો હતો. હું સમજુ શકતો હતો કે કેવી રીતે લાકડાનું તળિયું, જાડી દીવાલો અને લાકડાની છિત તેઓને ઠંડીથી રક્ષણ આપી શકે છે.

લખો :

- શિયાળામાં તાશી અને તેના પરિવારજનો નીચેના માળો રહે છે. તેઓ શા માટે આવું કરે છે ?
- ✓ તાશીના ઘરે નીચેના માળો કોઈ પણ પ્રકારની બારી નથી. બારી ન હોવાથી નીચેનો માળ ગરમ રહે છે. આથી શિયાળામાં તાશી અને તેના પરિવારજનો નીચેના માળો રહે છે.
- તમારા ઘરનું છાપરું કેવું છે ? છાપરું ક્યાં કામો માટે ઉપયોગમાં લેવાય છે ?
- ✓ મારા ઘરનું છાપરું સિમેન્ટ, કપચી, રેતી અને લોખંડનું બનેલું છે. અમે લોકો છાપરાંનો ઉપયોગ કપડાં સુકવવામાં, અનાજ અને મુરબ્બા સૂકવવા પણ કરીએ છીએ. ઊંઘામાં રાત્રે સુવા માટે પણ કરીએ છીએ.

Thank You.....

